

NORGES HØYESTERETT

Den 8. juli 2014 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Skoghøy, Bårdsen og Bergsjø i

HR-2014-01446-U, (sak nr. 2014/1092), sivil sak, anke over kjennelse:

Staten v/Skatt øst

(Kommuneadvokaten i Oslo v/advokat Lars Marius Heggberget)

mot

Spiro System SP Z.O.O.

(advokat Sebastian Garstecki)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Anken gjelder avvisning av konkursbegjæring under henvisning til at den ikke hører under norske domstoler.
- (2) Staten v/Skatt øst fremsatte 22. oktober 2013 konkursbegjæring mot det polske aksjeselskapet Spiro System SP Z.O.O. Bakgrunnen for begjæringen var at selskapets filial i Norge, Spiro System SP Z.O.O. NUF, ikke betalte et krav på merverdiavgift på 440 616 kroner. Filialen er registrert i Foretaksregisteret, mens selskapet er registrert i Polen. Partene er enige om at selskapet rent faktisk har sitt hovedforretningssted i Polen.
- (3) Oslo byfogdembete avsa 9. januar 2014 kjennelse med slik slutning:
 - "1. **Konkursbegjæringen avvises.**
 2. **I sakskostnader betaler Staten v/Skatt øst kr 10.000,- til Spiro System SP. Z.O.O., innen to uker fra forkynnelsen av kjennelsen."**
- (4) Staten v/Skatt øst anket til Borgarting lagmannsrett, som 4. april 2014 avsa kjennelse med slik slutning:
 - "1. **Anken forkastes.**
 2. **I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten ved Skatt øst 10 000 – titusen – kroner til Spiro System SP. Z.O.O. innen to uker fra forkynnelsen av denne**

kjennelse."

- (5) *Staten v/Skatt øst* har i rett tid påanket kjennelsen og har i hovedsak gjort gjeldende:
- (6) Borgarting lagmannsretts kjennelse bygger på feil rettsanvendelse. Norske domstoler har kompetanse til å behandle konkursbegjæringer mot utenlandske selskaper med norsk avdeling, jf. tvisteloven 4-4 tredje ledd annet punktum og konkursloven § 149 første ledd. Konkursloven § 146 første ledd første punktum gir ikke en uttømmende regulering av norske domstolars jurisdiksjon. Det er ikke holdepunkter i tvistelovens forarbeider for at konkursbegjæringer faller utenfor lovens vernetingsbestemmelser. Konkursloven § 149 viser derimot uttrykkelig til tvistelovens første del. Bestemmelsene i konkursloven må tolkes i lys av tvistelovens etterfølgende utvidelse av norske domstolars jurisdiksjon, samt med den senere utviklingen av foretaksregisterlovgivningen og registreringsadgangen for norske filialer av utenlandske foretak. Fremveksten av norske filialer av utenlandske foretak medfører et økende behov for å kunne begjære utenlandske foretak konkurs i Norge. Det er behov for å kunne stanse videre virksomhet i situasjoner hvor skatte- og avgiftsrestanser bygger seg opp. Konkurs kan også muliggjøre gjennomgang av virksomheten for å avdekke straffbare forhold og kreditorvik. Åpning av konkurs i selskapet i en annen jurisdiksjon vil i utgangspunktet ikke ha virkning i Norge og kan dermed ikke ivareta disse behovene fullt ut.
- (7) *Staten v/Skatt øst* har lagt ned slik påstand:
- "1. **Oslo byfogdembetes kjennelse av 9. januar 2014 og Borgarting lagmannsretts kjennelse av 4. april 2014 oppheves.**
 2. **Staten v/Skatt øst tilkjennes sakens kostnader for Borgarting lagmannsrett og Høyesterett."**
- (8) *Spiro System SP Z.O.O.* har inngitt tilsvaret og har i hovedsak gjort gjeldende:
- (9) Lagmannsrettens kjennelse er i det vesentlige korrekt, både i begrunnelse og resultat. Konkursloven § 146 første ledd regulerer uttømmende norske domstolars stedlige internasjonale kompetanse. Dette følger av ordlyden og lovens forarbeider. Bestemmelsen er i overensstemmelse med alminnelig europeisk rett, og som *lex specialis* går den foran tvisteloven § 4-4 tredje ledd. Tvisteloven § 4-4 tredje ledd gjelder på sin side bare for "søksmål". Den bygger på Brussel- og Luganokonvensjonene, og disse har unntatt konkurs fra sitt virkeområde.
- (10) *Spiro System SP Z.O.O.* har nedlagt slik påstand:
- "1. **Anken forkastes.**
 2. **Spiro System SP. Z.O.O. tilkjennes sakens kostnader for Borgarting lagmannsrett og Høyesterett."**
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at konkursbegjæringen mot *Spiro System SP Z.O.O.* er avvist fordi den ikke hører under domstolene. Utvalget har dermed full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-6 første ledd bokstav a.
- (12) Spørsmålet er om norske domstoler har stedlig kompetanse til å åpne konkurs i utenlandsk selskap med avdeling – et NUF – i Norge. Dette beror på om konkursloven § 146 første ledd første punktum må anses å gi en uttømmende regulering av kompetansen i slike tilfeller. Bestemmelsen lyder:

"Er skyldnerens virksomhet registrert i Foretaksregisteret, hører behandlingen under tingretten i den rettskrets hvor skyldneren har sitt hovedforretningssted."

- (13) Etter ordlyden er det klart at bestemmelsen uttømmende regulerer den stedlige kompetansen når bobehandlingen hører under norsk rett. Den internasjonale kompetansen er ikke direkte regulert. Av forarbeidene følger imidlertid at bestemmelsen også er tenkt å gjelde i internasjonal sammenheng. I NOU 1972: 20 side 228 heter det:

"Kompetansereglene i første ledd angår direkte spørsmålet om hvilken skifterett som er kompetent når bobehandlingen hører under norsk rett. Reglene i kkl. § 129 har imidlertid også gitt grunnlag for avgrensningen av den internasjonale kompetanse, slik at norsk skifterett overhodet ikke er kompetent til å åpne konkurs i andre tilfelle enn der nevnt. Forholdet vil være tilsvarende etter utkastet, selv om man heller ikke i utkastet sier dette uttrykkelig.

Utvalget legger til grunn at de argumenter som taler for at behandlingen som hovedregel skjer ved hovedforretningsstedet, også har gyldighet ved avgrensningen av norsk skifteretts internasjonale kompetanse. Hvis en skyldner driver virksomhet i flere land, eller har bopel og forretningssted i forskjellige land, antar man at behandlingen mest rasjonelt kan skje på hovedforretningsstedet.

...

I tilfelle som ikke omfattes av utkastets kompetanseregler, vil norsk skifterett ikke være kompetent, med mindre annet følger av overenskomst med fremmed stat, ..."

- (14) Departementet fulgte opp dette i Ot.prp. nr. 50 (1980-1981), der det på side 127 uttales:

"Reglene i utkastet forutsettes på samme måte som tilsvarende regler i kkl § 129 også å angi norsk skifteretts internasjonale kompetanse, dvs at det bare er i tilfeller som nevnt i paragrafen at norsk skifterett kan åpne gjeldsforhandling eller konkurs i et bo, ..."

- (15) Det kan etter dette ikke være tvilsomt at konkursloven § 146 var ment å gi en uttømmende regulering også av norske domstolers internasjonale kompetanse, slik at konkurs bare kan åpnes i Norge når hovedforretningsstedet ligger her.
- (16) Staten v/Skatt øst har anført at den løsning som forarbeidene gir anvisning på, ikke kan opprettholdes etter vedtakelsen av tvisteloven. I den forbindelse har staten v/Skatt øst vist til at konkursloven § 149 gir tvistelovens første del anvendelse i konkurssaker, og at norske domstolers kompetanse dermed reguleres av tvisteloven § 4-4 tredje ledd. Bestemmelsen lyder:
- "Virksomheter registrert i Foretaksregisteret har alminnelig verneting på det sted virksomhetens hovedkontor ifølge registreringen ligger. Utenlandske næringsvirksomheter med filial, agentur eller lignende forretningssted i Norge har alminnelig verneting på dette forretningsstedet dersom søksmålet gjelder virksomheten der."**
- (17) Utvalget kan ikke slutte seg til den lovforståelse som staten v/Skatt øst her tar til orde for. Konkursloven § 146 må som spesialregel gå foran tvisteloven § 4-4. Tvisteloven § 4-4 gjelder dessuten etter sin ordlyd ved "søksmål". Bestemmelsen har sitt forbilde i Brussel- og Luganokonvensjonene, jf. NOU 2001: 32 side 694. Disse konvensjonene har unntatt konkurs fra sitt virkeområde, jf. konvensjonenes artikkel 1 nr. 2 litra b.
- (18) Lagmannsretten har etter dette bygd på korrekt lovforståelse, og anken må forkastes.

- (19) Ankemotparten har påstått seg tilkjent sakskostnader for Høyesterett. Påstanden tas til følge, og beløpet settes til 10 000 kroner inklusive merverdiavgift.
- (20) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Skatt øst til Spiro System SP Z.O.O. 10 000 - titusen - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: